

РЕЦЕНЗИЯ

За дисертационният труд на Герасимос Каламбаликис на тема „Дигиталната медийна грамотност като свързващо звено между културата и класната стая“

за присъждане на образователна и научна степен „Доктор“ в професионално направление 1.2 Педагогика (мултимедийна)

Научен ръководител: проф. дн Божидар Ангелов

Рецензент: проф. д-р, дн Добринка Станчева Пейчева

Югозападен университет „Неофит Рилски“

1. Информация за докторанта

Герасимос Каламбаликис е редовен докторант с обучение на английски език, към Катедра „Предучилищна и медийна педагогика“ в Софийски университет „Св. Климент Охридски“ Факултет по науки за образованието и изкуствата. Защитата е съобразена с всички законови изисквания на СУ.

2. Обща характеристика на дисертационния труд- актуалност, значимост. Оценка на целта, задачите, методологията

Темата за медийната грамотност циркулира в академичното пространство вече 15-20 години. Нейната актуалност и значимост не само не намаляват, но и се задълбочават стремглаво след разпространяващото се пред очите ни използване на Чат джи ти в изследванията, художествената практика и образованието, и не само. Нуждата от грамотност за разпознаване на истината и оригиналите никога не е стояла с такава острота, както сега след Chat GTV в интернет пространството. С разпространението на тази технология пред дигиталната медийна грамотност се появяват препятствия от по-висок ранг, които налагат извънредни интелектуални инструменти за справяне и най-вече по-висока степен на интегрираност. Имат се предвид създаване на ефикасни регулаторни механизми за разпознаваемост на артефакти, които изначално да разграничават оригинала от сурогатите, безотносително към тяхното високо качество, което би могло да е и по-добро, но да е техническо производно. Следователно, още ненапълно усвоена в образователните структури, традиционната дигитална медийна грамотност, ако бихме могли така да се изразим, се усложнява с всички тези нови

технологични развития и предоставя предизвикателства, пред образованието и науката , които трябва да се имат предвид и да се развиват паралелно

Следователно не само поради днешното разпространяване на военно-пропагандни продукти от традиционно и хибридно естество на страни-агресори, и от техни съмишленици и фили, не само от журналисти, проявяващи непрецизност, непрофесионализъм и неотговорност към задълженията си да проверяват източниците си на информация, но и от високото технологично ниво на Chat GTV и другите развития в ИИ да предлагат „технологично автентични разкази“, пред дигиталната медийна грамотност се изправят може би най-големите досега предизвикателства в образователните структури

Изборът на темата следователно е не само актуален и значим, но и свръх актуален и значим, за което поздравявам научния ръководител, катедрата и Факултета по науки за образованието и изкуствата

За обект на настоящия дисертационен труд е избрана всъщност необходимостта от използване на дигиталната медийна грамотност в класната стая, но с амбициозната интенция да се допринесе за утвърждаване на медиите като средство за преподаване и обучение в сложните граждански и политически процеси.

Целта на дисертацията е релевантна на темата на дисертационния труд и е предвидена да изследва и проучи до каква степен хората са запознати с медийната грамотност, с необходимостта от възприемането на модели за дигитална медийна грамотност и доколко учениците и учителите са подготвени за адаптация в променяща изискванията си медийна грамотност.

Задачите на дисертационния труд са формулирани съобразно основните измерения в очертаната теоретико-методологическа траектория, а именно:

- открояване на ролята на медийната грамотност в образованието и промяната и през годините;
- успешността на техниките и методи на преподаване, които са били използвани при концептуализиране на медийна грамотност, включително и на дигиталната медийна грамотност;
- възможностите за успешно включване на медийната грамотност в учебната програма на училището и нейните форми
- ролята на преподавателите в „транзакцията“ между ученици и учители и извличането на най-доброто;

- релевантните стъпки на правителството за осигуряване на най-доброто преподаване и взаимоотношения между ученици и учители;
- пандемията и отраженията и на учебния процес при преодоляване на възникналите пречки
- предизвикателствата в цифровата медийна грамотност, за интегрирането на цифровите медии в съвременните им развития

В дисертационния труд се представят общи познания по темите за медийна грамотност и дигитална медийна грамотност, както напредъка, постигнат от тези термини; отговоря се на необходимостта от установяване на обучение по цифрови медии в училищата, тъй като кризи, каквато беше пандемията от Ковид, могат да окажат огромно въздействие върху качеството на образованието, което децата получават, и на необходимостта дистанционното обучение да стане част от образователната система.; обсъждат се колко важни са цифровите медийни умения в тази ера и как училищата трябва да действат като средство за предоставяне на младежите с необходимите инструменти, за да станат по-активни членове на обществото; допринася се в борбата с дезинформацията, като установява ценности на децата, които да ги направи способни да потвърдят достоверността на фактите, на които се натъкват.

С дисертационния труд се допринася децата да станат по-отговорни с това, което произвеждат и което получават от информацията, за научаване на критично мислене и за разпознаване на „фалшивите новини“, акцентирайки върху подобряване на процесните умения на учениците, а не само знанията за съдържанието. „Научаването на уменията как критично да анализират медиите, предоставя на учениците умения, от които се нуждаят, когато започват обучението си в университет или когато започват своите професионални кариери“ Допринася се за това как медийната грамотност може да се използва и за научаване на нови идеи, култури и перспективи, да подпомогне учениците да решат какво искат да научат повече, да попълнят празнините в знанията си, да открият начини и „способности“ за учене в бъдещите развития на образователните системи.

3.Оценка на съдържанието на дисертационния труд

Дисертационният труд е разгърнат в 142 страници стандартен текст с всички изискуеми структурни елементи – увод, заключение 5 глави, използвана литература. Първите три глави организират литературно-обзорната и теоретико-методологическата платформа на дисертационния труд, а останалите три – методическите и емпирико-аналитични

изследователски търсения и резултати. В първите три глави медийната и дигитално-медийната и информационна грамотност са поставени от дисертанта на един изключително задълбочен анализ, който обхваща както теоретичните приноси на поредица от европейски и американски автори, така и приносите на основни научно-изследователски проекти и постижения по линия на Европейския съюз, на Съвета на Европа, на ЮНЕСКО и пр. Тук са имената на ... Соня Ливингстон Дивина-Фрау Мейгс и на може би най-плодотворния от тях - José Manuel **Tornero** с неговия емблематичен европейски проект EMEDUS.

В първа глава се отговаря на въпросите: какво е медийно образование и дали хората са способни да разберат критично природата, техниките и въздействието на медийните съобщения и връзката им с популярната култура. Обосновава се защо е нужно да се преподава медийна грамотност, как тя насърчава младите хора да задават въпроси, да оценяват, разбират и ценят своята мултимедийна култура, как ги учи да са активни, ангажирани медийни ползватели. Обосновани са принципите та обучението по медийна грамотност, самото и предназначение, международните и приложения правят се сравнения на медийните модели в различни страни и континенти

Във втора глава, която е естествено продължение на първата и би могла да бъде и структурна част от нея, е разгърната самата методология на дисертационния труд. Тя представлява синтез на богатството от литературни източници, използвани в дисертационния труд и са експлицирани поредицата от достиженията в областта: четирите измерения на медийната грамотност, осемнадесетте основни принципа, моделите на медийно образование. На разликите между моделите на медийна грамотност и критичната аналитична способност като ключова компетентност е обърнато резонно внимание на обучението на медийна грамотност. Изведени са и проблемите на медиатизираните общества и ученето, на медиатизираните образователни и социални системи, на самото обучаване на медийна грамотност. Изключително внимание е отделено на примери на медийната грамотност по учебната програма и на образованието по медийна грамотност в учебната програма на подготовката на учителите, свързани с това как може да се постигне критична ориентираност, с какви инструменти и пр. и пр.

В трета глава, озаглавена COVID 19 и медийна грамотност на базата на теоретизация за необходимостта и измеренията на медийната грамотност по време на криза, са поставени проблемите на значението от консултирането на деца и млади хора.

Теоретизацията тук резонно се допълва с тази на дигиталността и дигиталното гражданство. Специфицира се въздействието на дигитална медийна грамотност върху учебната програма по време на криза. Всъщност тази глава може да се разглежда и като един естествен завършек на теоретизациите от първа и втора глава, в обобщенията на която се извеждат и вариативни сами по себе си постулати, относно интегриране на цифровата и медийната грамотност в съществуващата учебна програма, в това дали да се създават отделни курсове или цялостни програми по цифрова и медийна грамотност. Обект на теоретизации са още много оригинални измерения на съчетанието дигитализация и медийна грамотност. Имат се предвид научните акценти върху уважението към ученическия глас, съществуващата цензура, авторските права, любовта и омразата към медиите и технологиите. Във всички тези аспекти изреждането на разсъжденията на автора относно възможностите на медийната грамотност да повишава ефективността на образователния процес е особено лайтмотивно открито. Възможността за подобряване на учебните планове по различните дисциплини чрез използване на уменията, придобивани чрез медийната грамотност е екземплирано чрез експликациите за рисковете, пред които хората са поставени в медийната среда - кибербулинг, пристрастяване, ограничено физическо общуване и пр.

Четвърта, пета и шеста глава, обединени в едно цяло, са изследователският принос на дисертанта и негова научно-приложна добавена стойност.

Създаденият от дисертанта въпросник и проведеното от него онлайн социологическо анкетно проучване за ролята на медиите в образованието сред 150 ученици във възрастовите граници между 12-18 години и 150 учители в Атина, Гърция разкрива не само състоянието на проблематиката за медийната грамотност в Гърция, но и академичния творчески потенциал на дисертанта. Особено познато в сравнение и с България и голяма с част от света звучи констатацията, че независимо от представата на възрастните да гледат на младежите като на дигитални хора, изследването му показва, че много младежи нямат умения за медийна грамотност, че дигиталните умения са неравномерно разпределени. Всъщност концептуализациите в теоретичната рамка от първите глави и умелите анализи на получените резултати от изследването на Герасимус Калимбаликис смело го причисляват към вече утвърдените автори, специализирали в областта на дигиталната медийна грамотност.

4,Приноси

Основните теоретични и научно-приложни приноси на дисертанта в този труд виждам в концептуализацията на елементите в триъгълника: дигитална медийна грамотност, държава, и субекти в образователния процес, като релевантни отговори на сериозно възникналите предизвикателства пред киберсигурността, доверието, истината, авторството, критичното и креативно мислене, гражданствеността и пр. пред които новите комуникационни технологии и особено днешните комуникационни развития на изкуствения интелект предизвикват.

Като принос определям и изведените елементи на критичното мислене, които резултат от успешно провежданата дигитална медийна грамотност в училищния клас

Принос представлява и самостоятелно създадения инструментариум и проведената социологическа онлайн пряка анкета сред учители и ученици, включително нейния анализ, подкрепящ тезите на докторанта.

5. Бележки и препоръки

Препоръките, които имам към дисертанта Калимбаликис отнасям към бъдещата публикация на дисертационния труд, който считам, че заслужава да бъде отпечатан. Предлагам на дисертанта да организира бъдещата книга в три части, визирайки теоретичната платформа; COVID спецификата и дигиталното гражданство; научно–изследователската доказателственост.

Публикации по темата на дисертационния труд

Дисертантът има 3 публикации по темата на дисертационния труд . 1. „Медийна грамотност и образование“ – Герасимос Калимбаликис „Медийна грамотност в образованието – въпроси и отговори“ – ноември – декември 2021

2. „Медийна грамотност като нов начин за преподаване и учене“ - бр.5/2022 - Герасимос Калимбаликис

3. “Медийна грамотност и образование” - Герасимос Калимбаликис

Авторефератът отговаря изцяло на дисертационния труд

Въпросът който поставям на докторанта е за научната теза на дисертационния труд. Тя е имплицирана в много от неговите анализи, но би ми се искало да я открии.

В заключение подчертавам, че пред нас е налице един дисертационен труд, който съдържа в себе си всички академични изисквания и основания на неговия автор Герасимос Калимбаликис да бъде присъдена образователната и научна степен Доктор.

Ето защо потвърждавам, че ще гласувам с Да и препоръчвам на останалите членове на Научното жури към Факултет по науки за образованието и изкуствата при СУ “Кл Охридски“ да гласуват също положително за придобиването на образователната и научна степен Доктор на Kalambalikis Gerasimos в професионално направление 1.2 Педагогика (Мултимедия)

Рецензент: проф. д-р, дн Добринка Станчева Пейчева

14.06.2023 г-

София